

UPPSALA
UNIVERSITET

Box 256
SE-751 05 Uppsala

Besöksadress:
S:t Olofsgatan 10 B

Handläggare:
Anna Hagborg

Telefon:
018-4711492

www.uu.se

anna.hagborg@uadm.uu.se

REMISSVAR

1

2014-11-04 Dnr UFV 2014/996

Utbildningsdepartementet

En bättre skolstart för alla: bedömning och betyg för progression i lärandet

Uppsala universitet har beretts möjlighet att svara på remissen *En bättre skolstart för alla: bedömning och betyg för progression i lärandet* (U2014:4873/S).

Bifogat yttrande har utarbetats av fil.dr. Johan Prytz vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier. Universitetet överlämnar härmed expettens yttrande.

Beslut i detta ärende har i rektors frånvaro fattats av undettecknad prorektor i närvaro av den ställföreträdande universitetsdirektören Per Abrahamsson, efter föredragning av utbildningsledare Anrta Hagborg. Närvarande därutöver var Uppsala studentkårs vice ordförande Miranda Cox.

Anders Malmberg

Anrta Hagborg

Remissvar

Sammanfattning

Universitetets expert ställer sig kritisk till att införa betyg från och med årskurs 4 med den huvudsakliga motiveringen att det saknas tillräckliga empiriska belägg för att betyg har positiva effekter på lärandet. Det finns dessutom fakta som stödjer tesen att det går att nå goda resultat utan betyg.

Det är positivt att utredarna föreslår bedömningsstöd för svenska och matematik under årskurs 1. Detta under förutsättning att insatsen inte leder till en alltför stor administrativ börda för lärarna. skolverket bör dessutom utarbeta fler än ett bedömningsstöd per ämne:

Övergripande generella synpunkter

Utredarnas genomgång och värdering av existerande bedömningsstöd inom ämnesområdena svenska och matematik är intressant. Synpunkten att bedömningsstöd är viktiga för såväl årskurs 1 som senare årskurser är välmotiverad. Förslaget om skyldighet att använda bedömningsstöd i årskurs 1 verkar därför rimligt.

Kommentarer och ändringsförslag

skolverket bör få i uppdrag att ta fram fler än ett forskningsbaserat bedömningsstöd i vardera ämnet. Om lärare får möjlighet att använda fler än ett forskningsbaserat bedömningsstöd, har de också möjlighet att avgöra vilket som är mest effektivt och anpassa undervisningen därefter.

Utredarnas förslag om att införa betyg från årskurs 4 vilar på synnerligen svag grund. Det saknas solida empiriska belägg för att betyg har positiva effekter för lärande. För sammanhanget viktiga, men av utredarna utelämnade fakta, tyder på att betyg i årskurs 1-7 inte spelar någon roll för resultaten och att det går att nå goda resultat utan betyg i årskurs 1-7.

Bristerna i argumentationen om betygens följnster kan sammanfattas i följande punkter:

1. Att betyg kan kompensera för bristande inre motivation och ha positiva effekter på lärande måste ses som en hypotes, snarare än en slutsats som vilar på empiriska belägg. Utredarna hänvisar i stor utsträckning till forskning som inte har behandlat just betygens effekter på lärande.
2. Utredarna själva påpekar att oenighet råder bland forskare som empiriskt undersökt betygens effekter på lärande. Vissa menar att positiva effekter finns, andra inte.

3. Föreställningen att frånvaron av betyg i åk 1-7, från och med 1982, sammanfaller med snabbt sjunkande resultat i internationella kunskapsmätningar stämmer inte.

Under perioden 1964-1995 gjordes vid olika tidpunkter internationella tester i matematik, naturvetenskap, läsning och skrivning. Resultaten var inte alltid goda, men i flertalet tester kan vi observera en positiv trend fram till mitten av 1990-talet (se s. 60-76 i Skolverket (2009), *Vad påverkar resultaten i svensk grundskola: kunskapsöversikt om betydelsen av olika faktorer*. Stockholm).

Det går alltså att nå goda resultat utan betyg i årskurs 1-7. De fallande resultaten från 1995 och framåt tyder också på att frånvaron av betyg inte spelar någon roll för resultaten.

Det är snarare en ny typ av styrsystem (målstyrning) samt formaliseringen och centralstyrningen av bedömningspraktikerna som sammanfaller med sjunkande resultat i internationella kunskapsmätningar från mitten av 1990-talet och framåt, än avsaknaden av betyg. Det är till och med så att en ökad grad av formalisering av bedömningspraktikerna tycks sammanfalla med större försämringar mellan de olika test-tillfällena.

Tjugo år av målstyrning, tilltagande formalisering och centralstyrning av läramas bedömningspraktik samt sjunkande resultat i internationella kunskapsmätningar tyder på en styrnings- och ledningskris. Utredarna förhåller sig dock inte särskilt utförligt till frågan om hur betyg och bedömning ingår i ett övergripande system för styrning och ledning av skolan och hur pass väl det systemet fungerar. Tanken att nya styrdokument och betyg är lösningen när det gäller sjunkande skolresultat, gör att man blundar för det faktum att formaliseringen stjäl av läramas tid som annars kunde användas till att utveckla undervisningen.

Visserligen föreslår utredarna att individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen inte längre ska vara obligatoriskt om betyg införs. Det är dock svårt att se att detta skulle minska den administrativa arbetsbördan för lärarna. Att sätta betyg efter en sjugradig skala kräver ett omfattande arbete från lärarnas sida i form av såväl dokumentation som argumentation. Utredarna nämner dessutom själva att rutiner måste byggas för bland annat registrering av betyg, betygs katalog, sekretess, utskrifter och arkivrutiner. Sådana rutiner involverar även lärare. En administrativ börda för lärarna ersätts alltså av en annan ungefär lika stor börda, om inte större.

Fokus i förändringsarbetet borde istället ligga på att minska den administrativa bördan för lärarna, vilket inkluderar färre och mindre formaliserade bedömningspraktiker.

Med tanke på frånvaron av tydliga empiriska belegg för att betyg har positiva effekter på lärande samt att det finns fakta

som stödjer tesen att det går att nå goda resultat utan betyg, så borde det räcka med redan genomförda förändringarna av styrdokumenterna. Således bör inte betyg införas från och med årskurs 4. I linje med det borde betygen i årskurs 6 och 7 tas bort.